

Umeå universitet ULF-verksamhet 2022 + vt 2023

ULF-organisation

Liksom tidigare är det Rektor som har det övergripande ansvaret för Umeå-universitetsnoden och UmU:s egen ULF-verksamhet, men det operativa beslutsansvaret ligger hos Lärarhögskolans ledning. Rent praktiskt är det ett utskott av det Regionala samverkansrådet, ULF:s operativa grupp, som driver arbetet framåt. ULF operativa grupp består i nuläget av skolhuvudmannarepresentanter från Piteå, Umeå, Vännäs, Örnsköldsvik, Skellefteå och R10, samt fyra lärosätesrepresentanter.

Inom universitetets egen ULF-verksamhet tillsattes en ny forskningsledare från och med juli månad 2022, som tillsammans med två samverkanslektorer och en kommunikatör hanterar de mer praktiska aspekterna av verksamhetens organisering. Dessa personer är på olika sätt drivande i arbetet på så väl nationell nivå, i ULF-O -gruppen, som på lärosätesnivå i nodgruppen, samt på den lokala nivån i den operativa gruppen. Även en projektsamordnare vid Enheten för forskningsstöd och samverkan är knuten till verksamheten. En av samverkanslektorerna är utsedd till kontaktperson utåt för ULF. Utöver dessa personer har det upprättats en kontaktlista/ skapats nätverk av forskare vid UmU med intresse för praktisknära samverkansforskning. Den referensgrupp bestående av seniora forskningsledare med erfarenhet av praktisknära forskning som fanns under försöksverksamheten är inte längre engagerad.

Då Umeå-universitet ansvarar för Umeå universitets-noden där fem andra lärosäten medverkar har UmU ansvarat för att teckna nya avtal med lärosätena samt regelbundet hållit möten med ULF lärosätesgrupp. Den ULF-plan som skapades under försöksverksamheten har varit uppe till diskussion och revideringsarbete påbörjades under 2022. Under vt 2023 var den nya ULF-planen klar. Lärosätesgruppens sammansättning har också diskuterats då den framgent behöver ändras.

Aktiviteter vid UmU under 2022 och vt 2023

Under det senaste året har ULF-verksamheten vid UmU tagit fart. Den operativa gruppen har till exempel varit drivande i att implementera ett årshjul bestående av återkommande aktiviteter; såsom lunchseminarieverksamhet, nya basavtal, utlysningar av samverkanscheckar, samt projektutlysningar. Inför utlysningarna har skolhuvudmännen också inventerat behovsområden i de egna verksamheterna, vilket har inneburit att skolhuvudmännen i vissa fall behövt utveckla strategier för detta.

- **Förnyade lärosätesavtal**

Umeå universitet har i dialog med respektive lärosäte tagit fram nya samverkansavtal. Dessa löper till 2024.

- **Nya basavtal**

Från och med 2022 har en ny sorts ULF-avtal skrivits mellan skolhuvudmän och lärosäten. Dessa basavtal kan ses som en ”light”-version av de tidigare ULF-avtalen eftersom de syftar till att skapa ett ömsesidigt engagemang som är mer långsiktigt än projektavtalen. Ett undertecknat basavtal innebär att det finns ett genuint intresse för att samverka om forskningsaktiviteter samt att parterna förbinder sig att skapa goda förutsättningar för hållbara FoU-strukturer. Detta gäller både skolhuvudmän och lärosätet. Ett underskrivet avtal krävs också för att kunna ta del av utlysningar av medel inom ULF. Under 2022 har Örnsköldsvik, Vännäs, R10, Umeå, Skellefteå, NTI, Nordmaling, Piteå ingått basavtal med UmU. Dessa avtal gäller till och med 2024.

- **Samverkanscheckar i två omgångar**

Under 2021–2022 har utlysningar av samverkanscheckar genomförts i två omgångar. Samverkanscheckarna är ettåriga och därmed en mindre utlysning med syfte att stimulera mötesplatser för lärare och forskare för erfarenhetsutbyte om och arbete med frågor om undervisning, utveckling, lärande och forskning inom avgränsade områden. Exempel på aktiviteter som kan genomföras inom ramen för samverkanscheckarna är forskningscirklar, mindre förstudier och planering för forskningsansökan.

Den första omgången av samverkanscheckar blev s.k. fortsättningscheckar, som delades ut till pågående ULF-projekt i syfte att stimulera till spridning av forskningsresultat. Den andra omgången av samverkanscheckar lystes ut under vt 2022 och var på 120t kronor styck. Dessa föregicks av att skolhuvudmännen med basavtal inventerade vilka områden som var aktuella i den egna verksamheten. Områdena listades sedan tillsammans med uppgifter till skolhuvudmannens kontaktperson på Lärarhögskolans hemsida. Intresserade forskare kunde därmed ta kontakt med skolhuvudmannen och gemensamt utveckla en ansökan. Den 4 februari var det informationsträff om samverkanscheckarna på ett lunchseminarium. Totalt inkom 23 ansökningar. De bereddes av en bedömargrupp ur ULF:s operativa grupp och bedömningarna diskuterades därefter även i Regionala samverkansrådet och i forskningskommittén. Då tre kluster av ansökningar låg ämnesmässigt nära varandra föreslogs sammanslagningar som innebar att samtliga sökande kunde få samverkanscheckar. Totalt beviljades 16, varav tre blev utökade.

- **Projektutlysningar**

Under senhösten 2022 utlystes ”Medel för forskning och verksamhetsutveckling i samverkan inom ramen för ULF”. Tre anslag á 1,9 miljoner utlystes och även denna utlysning kopplades till skolhuvudmäns prioriterade områden. Förutom att ULF-samverkan ska utgå från ett symmetriskt och komplementärt tillvägagångssätt lyfts spridning av process och resultat som essentiellt i samband med ULF. En annan väsentlig aspekt är att involvera lärarutbildningen, dels i termer av att studenter tar del av resultat av praktiktäna forskningsresultat, dels som producenter av praktiktäna forskning, t ex i form av examensarbeten. I årets utlysning uppmanades därför forskare att liksom i tidigare utlysningar tydliggöra den symmetriska och komplementära ansatsen och uttrycka tankar om spridning, också att reflektera över hur studenter skulle kunna involveras i deras forskning. Juni 2023 togs beslut om tilldelning av medel. Bedömningen gjordes av en bedömargrupp bestående av två externa forskare och 2 representanter för skolhuvudmän.

- **Årshjul och aktivitetsplan**

Operativa gruppen uppmärksammade behovet av ett årshjul för att det ska bli enklare att synka aktiviteter och utlysningar mellan lärosätets och skolhuvudmännens verksamheter. Ett sådant har utarbetats under året, och tanken är att det ska underlätta planeringen för båda parterna. Aktivitetsplan har också upprättats.

- **Nya Teamsytor**

Två nya Teamsytor har tillskapats och tagits i bruk under 2022. En Teamsyta för ULF-avtal där både ULF:s operativa grupp och planeringsgrupp har egna mappar och kommunikationskanaler, samt en Teamsyta för lärosätetsgruppen ”ULF Umeå noden”. Den gamla Teamsytan ”ULF-avtal försöksverksamhet” finns kvar som arkiv men en del dokument har också förts över till de nya ytorna. Tanken är att all kommunikation ska ske via Teams framöver, men under en övergångsperiod har kallelser också skickats ut via mejl.

- **Nya samverkanspartners**

Under senhösten 2022 inleddes samtal med Nordmalings kommun, NTI-gymnasiet, Hudiksvall kommun samt den statliga Hällsboskolan om att teckna basavtal med UmU. Under 2023 har basavtal upprättats med Nordmaling och NTI-gymnasiet.

- **Kunskapsveckan**

På UmU:s årligen återkommande konferens för skolpersonal under ht 2022 presenterades och diskuterades några av ULF-projekten. Konferensen avslutades med en presentation och paneldebatt om ULF där bl.a. Elisabet Nihlfors och Karin Hermansson. Avslutningen var både IRL och digital.

- **Examensarbeten i samverkan**

Arbetet med att implementera en struktur och kultur där studenter ges möjlighet att skriva sina examensarbeten i samverkan fortgår. Studenter skulle kunna skriva ett examensarbete som är en del av ett praktiktäna forskningsprojekt, eller göra en fristående studie med en praktiktäna ingång. Under VFU skulle studenter kunna finna underlag för syftes- och problemformuleringar och, beroende på den avslutande studietidens kurssammansättning, skulle VFU också kunna nyttjas för viss datainsamling. Ett förslag på hur en sådan organisering skulle kunna se ut har presenterats och lämnats in till Lärarhögskolans ledningsgrupp. Samarbetet med Enheten för Forskning och Samverkan (FoS) har också lett till att en utbildningssamordnare, Lärarhögskolans kommunikatör och samverkanslektor tagit del av erfarenheter från andra utbildningars samverkan i relation till examensarbeten. Ett ULF-seminarium med information om och framför allt goda exempel av hur studenter samverkat med forskare har ägt rum under hösten 2022. Ovan nämnda uppmaning att i ULF-projektansökan reflektera över studenters eventuella medverkan är också ett led i en ambition att få struktur – och kulturförändring på lärarutbildningen till stånd. Tankar om att skapa mötesplatser under kunskapsveckan, att anordna möten mellan studenter och forskare samt erfarenhetsutbyte och kontakter med andra lärosäten i frågan är exempel på aktiviteter som fortsätter. Planering är genomförd och inbjudan är utskickad till en nationell nätverksträff som UmU arrangerar med andra lärosäten i oktober 2023. Studiebesök vid Högskolan Dalarna kommer att ske i september 2023 avseende deras hantering av examensarbeten.

- **Lunchseminarier**

Under 2022 hölls 4 digitala lunchseminarier som totalt lockade ca 130 deltagare. De teman som behandlades var; praktiktäna examensarbeten, rektorers syn på arbetet med ULF inom skolan, presentation och diskussion om process och resultat gällande projekt (Glesbygdskolenätverket) och kickoff inför utlysning av Samverkanscheckar. Under 2023 har hittills tre lunchseminarier genomförts med ca 70 deltagare. Dessa hade följande teman: medborgarbildning inom yrkesprogram, inför utlysning av Samverkanscheckar, om praktiktäna forskning i förskola och skola – en introduktion till ULF. Seminarierna har besökts av forskare, lärare, rektorer och andra aktörer från hela landet.

- **Övrigt**

Lärarhögskolans controller har informerat operativa gruppen om lärarhögskolans organisation och kontakter har upprättats mellan kontrollern och skolhuvudmännens ekonomer, i syfte att underlätta det praktiska arbetet med medelstilldelning mellan verksamheterna.

Önskemål har kommit om från forskarhåll om att hitta nya vägar att sprida forskningsresultaten från de avslutade ULF-projekten, och idén om att kunna ”Bjuda in en ULF:are till lärarrummet” har testats från och med årsskiftet. En diskussion har även förts om populärvetenskaplig spridning av ULF-resultat via Piteå kommuns tidskrift Forskning och utveckling i förskola och skola (Fufos).

Ett nätverk har upprättats för innehavare av samverkanscheckar (NÄSA). Både lärare och forskare bjuds in en gång per termin för erfarenhetsutbyten om samverkan.

Under ht 2022 föddes idén om att göra en kort informationsfilm om vad ULF är. Filmen "Det här är ULF" producerades av kommunikationsenheten under vt 2023 och finns på hemsidan: <https://www.umu.se/lararhogskolan/samarbeta-med-oss/ulf/>

Styrkor och utmaningar

Efter försöksverksamheten har ULF-verksamheten utvecklats och fördjupats. Skolhuvudmännen i den operativa gruppen för ULF bedriver ett aktivt arbete och under 2022-2023 har också utökade kontakter tagits mellan skolhuvudmän och lärosätet.

Den modell för samverkan som utvecklats vid UmU är en trestegsraket bestående av basavtal, samverkanscheckar, ULF-projektutlysningar. Basavtalen är gemensamt formulerade och förenklade vilket möjliggör en bredare bas för samverkan. Samverkanscheckarna har väckt stort intresse både hos skolhuvudmännen och forskarna. 16 samverkanscheckar under 2022 mynnade ut i 8 ULF-projektansökningar under 2023 vilket tyder på att modellen med samverkanscheckar fungerar som tänkt.

Lunchseminarierna har blivit en etablerad företeelse i regionen men även väckt intresse nationellt och kommer därför att fortsätta. Lunchseminarierna fungerar både som sätt att sprida information om vad ULF är, som en mötesplats för personer med gemensamma intressen, samt spridning av forskningsresultat och process.

En styrka är att vi har etablerade strukturer för arbetet på samtliga nivåer, både på lärosätet och hos de aktiva skolhuvudmännen.

En utmaning är tidsperspektivet för att bereda, bedöma och bevilja ansökningar. Även om arbetet bereds i operativa gruppen tillsammans med skolhuvudmännen finns skillnader i de olika verksamheternas organisationer, kulturer och förutsättningar som gör processen komplex. Exempelvis är det inte alltid de lärare som faktiskt ska utöva arbetet som varit med i planeringen vilket innebär att arbetet inte alltid är förankrat i lärargrupper.

Vi ser även utmaningar när det gäller frågor om makt, forskningsetik, skolhuvudmännens olika strukturer, spridning av resultat och process samt lärarutbildningens deltagande.

Årsredovisning ULF Örebro Universitet 2022 + vt 2023

Under verksamhetsåret 2022 har ULF-verksamheten vid Örebro universitet fortsatt arbetet med att bygga hållbara samverkansstrukturer med utgångspunkt från erfarenheter från försöksverksamhetens första fas (2017–2021), resultatet från nationella utvärderingen och genomlysningen av noden. Av den nationella slututvärderingen av ULF framgår att representanter från lärarutbildningen inte är lika synliga i ULF- försöksverksamheten som andra aktörer från akademi och skolväsendet¹. Utvärderarna skriver att den låga graden av involvering kan bero på att noderna inte har gett detta tillräcklig uppmärksamhet och att lärarutbildningen i Sverige generellt har en svagare koppling till forskning än övriga nordiska länder. Genomlysningen av Örebros ULF-verksamhet² lyfter fram betydelsen av att av att struktur och kultur hänger samman. De strukturer som har byggts upp i Örebro 2017–2021 hänger samman med de värderingar som uttrycks om att ge hela regionens skolverksamhet likvärdiga villkor att samverka med lärosätet kring praktiska forskning. Samtidigt visar genomlysningen att ett flertal skolhuvudmän inom regionen som inte är involverade i ULF-verksamheten.

Fokus under året har varit att med utgångspunkt från tidigare erfarenheter och utvärderingsresultat bygga upp en samverkansplattform där skolhuvudmän i Örebro län och forskare vid Örebro universitet samverkar kring praktikutvecklande forskning. Samverkansplattformen Örebro–ULF³ utgör en kollaborativ forskningsmiljö för planering, genomförande och rapportering av forskningsprojekt av relevans för skolans och förskolans verksamhetsutveckling och lärarutbildningsvetenskapliga förankring. Plattformen har som övergripande syfte att utveckla den vetenskapliga grund och de beprövade erfarenheter som skolan och lärarutbildningen behöver. Ambitionen under året har varit att fördjupa samarbetet med befintliga samarbetsparter och att inleda samarbete med nya skolhuvudmän. Nio av regionens 12 kommunala skolhuvudmän har under 2022 anmält intresse av att aktivt samverka inom ramen för plattformen. Två av dessa skolhuvudmän är nya samarbetsparter. Kärnan i plattformens verksamhet utgörs av nio ramprojekt. Ramprojekten leds av en forskare med koppling till lärarutbildningen och genomförs i samverkan med personal på flera förskolor och skolor. Ansvarig forskare och medverkande skolpersonal bildar en forskargrupp med ett gemensamt mål och kunskapsintresse men forskaren har ett övergripande ansvar för planering och koordinering av delprojekten. Resultaten kan presenteras i form av såväl traditionella vetenskapligt granskade artiklar som populärvetenskaplig kommunikation. Parallellt med verksamheten i ramprojekten har under 2022 flera seminarier genomförts, dels en seminarieserie för ramprojektledare, dels träffar där både forskare och skolhuvudmän har medverkat.

¹ Prøitz, Rye, Borgen, Barstad, Afdal, Mausethagen, Aasen

² <https://www.oru.se/contentassets/f25833d0a28f40f791a132568ea2ead7/oru-larosatesrapport-ulf-genomlysning.pdf>

³ <https://www.oru.se/utbildning/lararutbildning/forskning-inom-lararutbildningen/orebro-ulf/samverkansparter/>

Ramprojekten är knutna till RUC:s didaktiska nätverk. I nuläget erbjuder RUC nio didaktiska nätverk inom olika ämnen inom lärarutbildningen och nätverksträffarna ger möjlighet att för ULF-finansierade projekt att presentera erfarenheter och resultatet av sin forskning och fånga in idéer till nya forskningsprojekt. Nio ULF-projekt har hittills presenterat sin forskning på didaktiska nätverksträffar. I ULF-arbetet fungerar RUC även om en viktig kontaktyta för skolchefer, rektorer, förskollärare, lärare och forskare som vill samarbeta med Örebro universitet kring forskning.

Under våren 2023 har seminarier med forskargruppen för Örebro ULF fortsatt under ledning av samverkanslektor, likaså möten tillsammans med länets skolhuvudmän. Universitetets verksamhetsplan för Örebro ULF har arbetats fram och antagits. Nya forskningsprojekt har initierats. Under våren har länets största kommun Örebro och universitet kommit överens om att samfinansiera en adjungerad lektor som ska bistå i det regionala uppbyggnadsarbetet med Örebro ULF från och med hösten 2023. Möten med den nya noden, nod Öst, har också skett.

En styrka över tid har varit de trettio-tal ULF-projekt som varit igång. En annan är att merparten av länets kommuner har varit med i något projekt vilket gör att ULF trots allt är relativt känt. Utmaningen är att skolhuvudmännen har så olika kapacitet att delta. Med de begränsade resurser som finns är det svårt att möta alla där de befinner sig.

Luleå tekniska universitet (rapport 2022)

ULF-organisation

Genom försöksverksamheten ULF har Luleå tekniska universitet (LTU) stärkt sin interna organisation för samverkan samt vidareutvecklat samverkan med skolhuvudmän i regionen. Under 2022 har sju lokala avtal förnyats med Luleå kommun, Piteå kommun, Kalix kommun, Bodens kommun, Skellefteå kommun, Nya läroverket samt ett ramavtal med Norrbottens Kommuner. Sedan tidigare finns etablerade strukturer för samverkan via Norrbottens Kommuner vilket skapat goda förutsättningar för utökad samverkan inom ULF. En ULF-koordinator och en ULF-samordnare har fortsatt sitt arbete liksom det samverkansråd bestående av representanter för skolhuvudmännen, Norrbottens Kommuner och lärosätet som finns etablerat. Rådets uppgift är att stärka dialogen mellan parterna och främja förutsättningar för samverkan kring strategiska frågor rörande skolverksamhet och lärarutbildning, specifikt formaliserad samverkan, praktisknära forskning (FoU) och kompetensförsörjning. Rådets funktion är rådgivande och beslut fattas i respektive organisation.

Aktiviteter under 2022

Vid lärosätet har följande aktiviteter varit framträdande under det år som gått:

- Utlysningarna av medel för forsknings- och utvecklingsprojekt har resulterat i totalt åtta genomförda samverkansprojekt som alla har avslutats under 2022. Erfarenheter av projekten har spridits och kommunicerats i olika sammanhang, både muntligt och skriftligt.
- Erfarenheter och lärdomar från samverkansprojekten har även presenterats i en metodbok av Ulrika Bergmark och Caroline Graeske, *Praktisknära forskning i förskola och skola. Undervisning, forskning och utveckling i samverkan*, som utkom i augusti 2022 på förlaget Studentlitteratur. I samband med boksläppet arrangerade Bergmark och Graeske ett seminarium med ett femtiotal åhörare om praktisknära forskning i förskola och skola där deltagare från de olika ULF-projekteten presenterade och diskuterade utmaningar och lärdomar med praktisknära forskning i samverkan mellan universitet och förskola/skola.
- Projektet *Examensarbete i samverkan* genomfördes under 2022 som ett pilotprojekt i samverkan mellan Luleå tekniska universitet och Piteå kommun. Projektets syfte är att lärar- och förskollärostudenterna i sitt examensarbete, det vill säga självständiga arbete, ska få en närmare koppling till skolverksamheten. Genom projekten stärks samverkan och arbetets resultat blir en del av ett kollegialt lärande inom verksamheten. Under 2022 har fyra studenter från förskolläroprogrammet, grundläroprogrammet och ämnesläroprogrammet deltagit tillsammans med fyra biträdande handledare från kommunen och fyra handledare från universitetet. Under piloten gjordes en forskningsstudie om *Examensarbete i samverkan* som resulterade i en artikel "Meeting eye to eye: The power relations in triadic supervision of the degree project in teacher education" skriven av Lena Manderstedt, Sara Viklund, Annbritt Palo & Hanna Nilsson. Den har under 2022 blivit accepterad i tidskriften *Mentoring & Tutoring: Partnership in Learning*.

Under läsåret 2022–23 kommer *Examensarbete i samverkan* att permanentas och utvidgats till att omfatta fler kommuner. Nu sker samverkan mellan Luleå tekniska universitet, Piteå kommun, Luleå kommun, Kalix kommun och Bodens kommun. Under innevarande läsår ingår tio studenter från ämneslärarprogrammet och sju verksamma lärare från deltagande kommuner, som fungerar som bitr. handledare. Samverkan har startat upp, men det huvudsakliga arbetet med examensarbetena sker under våren 2023.

- Under året har sex seminarier arrangerats i seminarieserien UDiN (Utbildningsdialog i norr), som fungerar som en mötesplats för kunskap, dialog och erfarenhetsutbyte för bred målgrupp (lärare, rektorer, forskare och lärarutbildare). De teman som behandlades under 2022 var: vuxenutbildning, matematikutveckling i grundskolan, kulturskolor i samverkan, jämställd utbildning, specialpedagogik samt språkets roll för utveckling och lärande. Se länk: <https://www.ltu.se/ltu/For-skola/UDIN-utbildningsdialog-i-norr>
- I november arrangerade LTU ett seminarium i samverkan med Norrbottens Kommuner och IVA, Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien. Titeln på seminariet var "Hur ska norra Sverige kunna växa när skolor måste stänga? Lärarbrist hotar grön omställning". Under seminariet presenterades rapporten *Närsamhället och bildning initiativ för ökad lärarförsörjning och lärares professionella kompetensutveckling* och efter presentationen genomfördes ett panelsamtal med representanter från skola, näringsliv, region, universitet och IVA. Vid seminariet framkom att samverkan mellan olika parter är nödvändigt och att arbetet gällande kompetensförsörjning och kompetensutveckling av lärare måste fortgå. Seminariet livesändes och finns inspelat: <https://vimeo.com/768983314/89761362bb>
- Samverkansrådet har under året haft fyra protokollförda möten. Ämnen som varit på agendan är: aktuella frågor från respektive organisation som ingår i rådet, revidering av verksamhetsplan, kommunikationsstrategi, ULF-avtal, kompetensförsörjning av lärare samt studentrekrytering till lärarprogram.

Genomlysningar och lärdomar

Utvärderingar och genomlysningar har visat att ULF-avtalen och det pågående arbetet i sig varit betydelsefullt för att stärka samverkan mellan huvudmän och lärosäte. LTU har under 2022 strävat efter att samverka med fler skolhuvudmän genom ett nytt ramavtal med Norrbottens Kommuner där fler huvudmän ingår. Under 2022 inkluderade det avtalet med Norrbottens Kommuner tre huvudmän (Överkalix, Haparanda och Gällivare kommun) och förhoppningen är att fler ska ingå under 2023–2024. Under 2022 har även ett arbete för att få in ULF i lärarutbildningen initierats. Projektet "Examensarbete i samverkan" är också ett exempel på hur lärarutbildningen inkluderas i ULF-arbetet.

Luleå tekniska universitet (rapport 2023)

Aktiviteter under våren 2023

Vid lärosätet har följande aktiviteter varit framträdande under våren 2023:

- Luleå tekniska universitet har under våren förnyat avtal med sex huvudmän (Luleå, Piteå, Skellefteå, Boden, Kalix, NLV) och ett nytt avtal med Norrbottens kommuner är under påskrift.
- Vi har haft en ny utlysning av FoU-medel under våren 2023 och sex nya ULF-projekt har beviljats:
 1. *Lektionsdesign med SKUA och KL för ökad elevagens* – Bodens kommun.
 2. *Skola och hem i samverkan för läs- och skrivutveckling* – Bodens kommun.
 3. *Manligt nätverk i förskolan* – Luleå kommun.
 4. *Ämnesövergripande undervisning för hållbar utveckling* – Luleå kommun
 5. *Pojkars betyg i ämnet bild* – Nya läroverket, Luleå.
 6. *Integrerad och separat SVA-undervisning* – Skellefteå kommun.
- Under våren har två seminarier arrangerats i seminarieriet UDIN (Utbildningsdialog i norr), som fungerar som en mötesplats för kunskap, dialog och erfarenhetsutbyte för bred målgrupp (lärare, rektorer, forskare och lärarutbildare). De teman som behandlades under våren 2023 var: "Lärande för hållbar utveckling" och "Så får vi fler elever att klara skolan". Se länk: <https://www.ltu.se/ltu/For-skola/UDIN-utbildningsdialog-i-norr>
- Den 13 juni arrangerades även UDIN-dagen, ett heldagarrangemang i Luleå. Cirka 150 personer samlades för erfarenhetsutbyte och nätverkande och för inspiration för att utveckla skolan på vetenskaplig grund. Under dagen fanns det 20 olika seminarier att välja mellan med fokus på grund- och gymnasieskola. Dagen avslutades med ett panelsamtal om utmaningar och möjligheter för samverkan mellan skola och universitet. Se länk: <https://www.ltu.se/ltu/For-skola/UDIN-utbildningsdialog-i-norr/Nyheter/Forskare-och-skola-sida-vid-sida-pa-UDIN-dagen-1.230912>
- Två ULF-frukostar har arrangerats vid institutionen för Hälsa, lärande och teknik (HLT) vid LTU. Syftet med frukostarna är att främja erfarenhetsutbyte mellan lärarutbildare och forskare gällande samverkan mellan skola och universitet.
- Ulrika Bergmark medverkade vid ett panelsamtal i Almedalen: "Hur får vi fler skolor på vetenskaplig grund?" Övriga medverkande var: Monica Sonde, chef, avd. för utbildning och arbetsmarknad, SKR, Åsa Fahlén, ordförande, Sveriges lärare, Kerstin Tham, rektor, Malmö universitet, Åke Ingerman, dekan, Göteborgs Karl-Johan Sjödin, chef utbildningsförvaltningen, Åtvidabergs kommun, Jesper Haglund, moderator, Karlstads universitet, Karin Hermansson, moderator, Ifous. Se länk: https://www.youtube.com/watch?v=MEXacbZ2_JU

- En enkät avseende samverkan i lärarprogram vid HLT gjordes under våren 2023. Syftet med enkäten var dels att kartlägga vilka former av samverkan som pågår i våra programutbildningar och vilka samarbetsparterna är, dels att identifiera behov av framtida samverkan och vad som behöver göras för att stärka samverkan. Resultaten sammanställdes av ULF-koordinator och ULF-samordnare och presenterades för kollegiet. Kortfattat visade resultatet att samverkan i olika former pågår vid utbildningarna men samverkan initieras ofta av personliga kontakter. För att stärka samverkan behövs fortsatt ULF-arbete för att stärka långsiktiga och hållbara strukturer och resurser.

Följande aktiviteter har fortlöpt även under våren 2023:

- Samverkansrådet har under våren 2023 haft två protokollförda möten. Ämnen som varit på agendan är: aktuella frågor från respektive organisation som ingår i rådet samt kompetensförsörjning av lärare och studentrekrytering till lärarprogram.
- Projektet *Examensarbete i samverkan* genomfördes under 2022 som ett pilotprojekt i samverkan mellan Luleå tekniska universitet och Piteå kommun. Projektets syfte är att lärar- och förskollärostudenterna i sitt examensarbete, det vill säga självständiga arbete, ska få en närmare koppling till skolverksamheten. Genom projekten stärks samverkan och arbetets resultat blir en del av ett kollegialt lärande inom verksamheten. Under 2022 har fyra studenter från förskolläroprogrammet, grundläroprogrammet och ämnesläroprogrammet deltagit tillsammans med fyra biträdande handledare från kommunen och fyra handledare från universitetet. Under piloten gjordes en forskningsstudie om *Examensarbete i samverkan* som resulterade i en artikel "Meeting eye to eye: The power relations in triadic supervision of the degree project in teacher education" skriven av Lena Manderstedt, Sara Viklund, Annbritt Palo & Hanna Nilsson. Den är publicerad i tidskriften *Mentoring & Tutoring: Partnership in Learning*: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13611267.2023.2224256>

Under läsåret 2022–23 har *Examensarbete i samverkan* permanentas och utvidgats till att omfatta fler kommuner. Nu sker samverkan mellan Luleå tekniska universitet, Piteå kommun, Luleå kommun, Kalix kommun och Bodens kommun. Under innevarande läsår har tio studenter från ämnesläroprogrammet ingått och sju verksamma lärare från deltagande kommuner, har fungerat som biträdande handledare. *Examensarbete i samverkan* kommer att fortsätta under läsåret 2023–24.

Analys av nuläget

Styrkor

- Det finns många goda exempel på samverkansprojekt mellan förskolor, skolor och LTU. Projekten har genererat fördjupade kompetenser och kännedom om varandras olika förutsättningar och verksamheter samt vad som gör samverkan möjlig.

- Vi har lyckats etablera mötesplatser, ett så kallat tredje rum, i form av exempelvis UDiN, Examensarbete i samverkan, ULF-projekt och det Regionala samverkansrådet.
- Forskare och verksamma lärare och rektorer har utvecklat former för samskrivande och spridning av resultat. Detta har resulterat i vetenskapliga och populärvetenskapliga artiklar och böcker samt gemensamma muntliga presentationer.

Utmaningar

- Resursbrist i form av tid och personal. Det finns goda samverkansidéer och potentiella projekt men inte tillräckligt med personal för att genomföra ULF-arbete inom skola och universitet. Detta är även en bemanningsfråga, vilket även försvåras av lärarbristen hos skolhuvudmännen.
- Brist på ekonomiska förutsättningar hos både skolhuvudmän och universitet.
- Att etablera kontaktvägar, att gå från personligt initierad samverkan till formaliserad samverkan. Det tar tid att etablera samverkan och hållbara strukturer behövs.
- Administration hos universitet och skolhuvudmän kan försvåra samverkan. Exempelvis saknas gemensamma plattformar för datahantering och licenser för dataanalys. Även administration gällande olika typer av samverkanstjänster kan vara en utmaning.
- Fler lärare med magisterkompetens behövs också för att rekrytera fler biträdande handledare inom projektet *Examensarbete i samverkan*.
- Fler samverkansdoktorander behövs för att verksamheterna ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Det behövs personer som arbetar både inom förskola/skola och universitet.

Uppföljning verksamhetsår 2022

Arbetet med ULF har under 2022 lagts under MDUs samverkansplattform, Mälardalens kompetenscentrum för lärande (MKL), som är MDU och regionens plattform för samverkan kring lärarutbildning, skolutveckling och forskning i utbildningsvetenskap. MKL har organiserats vid akademien för utbildning, kultur och kommunikation (UKK). Under 2022 har MKL genomgått en omstrukturering och gjort en omstart av verksamheten. MKL kommer nu att rikta sig till *alla* skolhuvudmän i region Sörmland och Västmanland. I dagsläget har alla skolhuvudmän meddelat att de vill samverka i den nya samverkansstrukturen. I nuläget har 9 skolhuvudmän anmält intresse att gå in i de särskilda satsningarna och önskar delta i praktiska forskningsprojekt under 2023-2024, se bilaga 1.

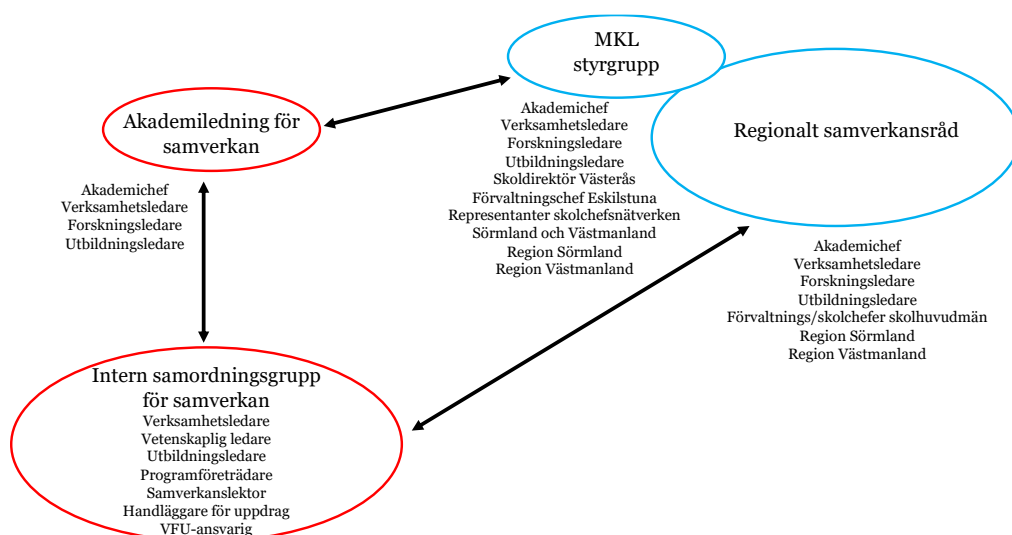

Bild 1. Den nya samverkansstrukturen för MKL från 2022.

MKL:s fokus för 2022 har varit att starta upp och förankra den nya samverkansstrukturen och att kommunicera verksamhetsinriktningen för skolhuvudmännen i regionen. Följande aktiviteter har bedrivits inom ULF och MKL under 2022.

Dialogmöten med skolhuvudmän i regionen

Verksamhetsledare och representant från akademins ledning genomförde dialogmöten med skolhuvudmän i regionen. Ett syfte med dessa dialoger var att fånga upp och diskutera utvecklingsområden och skolhuvudmännens behov av stöd för skolutvecklingen. Dessa önskemål och

behov har sedan kommit att ligga till grund för de projekt kring praktisk forskning och andra samverkansaktiviteter som tagits fram under 2022.

Uppstart Regionalt samverkansråd

Det regionala samverkansrådet är ett forum för såväl strategiska diskussioner mellan Mälardalens universitet, skolhuvudmän, Region Sörmland och Region Västmanland rörande lärarutbildning, praktisk forskning samt kompetensutveckling av personal i förskola och skola. Det är också en arena för stärkt samverkan där de olika parterna kan ta initiativ till gemensamma, strategiska satsningar som bidrar till förskolans, skolans och lärarutbildningens utveckling och kvalitet samt främjar kompetensförsörjning till förskola och skola.

I november ägde det första regionala samverkansrådet rum där alla skolhuvudmän som MDU samverkar med i regionen var inbjudna att delta. Förmiddagen ägnades åt presentationer kring Skolverkets regionala kontor och kvalitetsdialoger, exempel framgångsrik praktisk forskning och tankar kring hur vi kan utveckla samverkan kring just dessa teman. Eftermiddagen bjöd på gruppdiskussioner och kring samverkansaktiviteter som MKL erbjuder skolhuvudmännen.

Etablering av intern struktur för samverkan mellan skolhuvudmän och MDU

Planering och organisering av dialoger kring praktisk forskning

För att arbeta vidare med de behov och önskemål skolhuvudmännen har kring praktisk forskning, skolutveckling och kompetensutveckling har en struktur för samverkan etablerats inom MDU och akademien. Denna samverkan syftar till att dialoger och beslut ska kommuniceras mellan de externa parterna i det Regionala samverkansrådet och vidare in i MDU:s och akademins arbete. För att upprätthålla denna samverkan har en intern samordningsgrupp bildats samt en intern styrgrupp för MKL. Kontinuerliga dialoger förs även med ämnes- och programansvariga och avdelningschefer inom akademien.

Samverkanslektorernas arbete

Samverkanslektorerna har under 2022 skrivit och publicerat artiklar och rapporter där de särskilt belyst samverkansmodeller, tidigare utlysningar av praktisk forskning inom MDU och lärarutbildning samt innebörden av ett tredje rum för samverkan. Samverkanslektorerna skriver också just nu på en vetenskaplig artikel som behandlar idén om samproduktion som nyttig för forskning och lärarutbildning. De har också haft release på den [antologi](#) om samverkan som släpptes under vintern 2022.

Under 2022 har samverkanslektorernas arbete även bestått i att planera och organisera för det Regionala samverkansrådet i november. Tillsammans med verksamhetsledare för MKL har deras arbete varit att, ihop med forskarna inom akademien, ta fram samverkansaktiviteter och förslag på praktisk forskning. Dessa aktiviteter har sedan blivit kommunicerade och diskuterats på det Regionala samverkansrådets möte i november. Utifrån detta möte har samverkanslektorerna ihop med verksamhetsledare för MKL arbetat fram en plan för en fördjupad dialog dit de operativa parterna för praktisk forskning ska bjudas in. Syftet med dialogen är att forskare tillsammans

med operativa parter, ex rektorer och lärare, ska diskutera innehåll och upplägg av kommande praktiktäna forskningsprojekt. Dialogen ska mynna ut i projektansökningar om forskningsmedel för praktiktäna forskning i samverkans med skolverksamheterna.

Samverkanslektorerna deltar även i de interna forum som finns för samverkan inom lärarutbildning.

Vetenskaplig ledare ULF

Under 2022 har ULF-verksamheten inom MDU haft en vetenskaplig ledare kopplat till arbetet. Den vetenskapliga ledaren har främst varit ett stöd för samverkanslektorernas forskning men också ett stöd för verksamhetsledaren för MKL i arbetet med framtagandet av kommande praktiktäna forskning. Den vetenskapliga ledaren avslutade sitt uppdrag december 2022.

Forskarutbildning

Under 2022 har en doktorand, som initialt var kopplat till ULF, avlagt doktorsexamen. Publikationer kopplade till avhandlingen finns i länk nedan.

Publikationer 2022

- Utbildningsvetenskapliga perspektiv på samverkan (Gynne, Jakobsson & Rytzler, red, 2022.), Förlag: Liber
- MKL:s utlysningar av FoU-medel 2015-2018, ULF-rapport (Gynne & Jakobsson, 2022), Akademin för utbildning, kultur och kommunikation, Mälardalens universitet
- Sandra Jederuds forskning om övningsskolor:
<http://mdh.diva-portal.org/smash/person.jsf?faces-redirect=true&searchType=SIMPLE&language=sv&pid=authority-person%3A83349&dswid=-2872>

Våren 2023

Avtal Mälardalens kompetenscentrum för lärande (MKL) 2023-2024

Under våren har verksamhetsledare arbetat med att få till avtal för skolhuvudmännens samverkan med MKL och ULF. Nedan finns en tabell över vilka skolhuvudmännen som deltar i denna samverkan. Totalt är det sju skolhuvudmän samt som deltar i sk särskilda satsningar och bidrar till finansiering för praktiktäna forskning, särskild kompetensutvecklande insatser för förskollärare, lärare och rektorer samt vara en del i att utveckla hur SA kan vara en del av övningsskolors kvalitetsarbete.

Region Sörmland har ingått avtal (från 2022-2024) och region Västmanland håller just nu på att ta fram ett avtal för MKL: Pedagog Mälardalen, didaktiska nätverk samt det regionala samverkansrådet. Utifrån det avtalet kommer de övriga 14 skolhuvudmännen som deltar i bassamverkan med MKL kunna ta del av verksamheten.

Praktiknära forskning MDU

Under det regionala samverkansrådet i november 2022 diskuterades olika samverkansmöjligheter med MDU/MKL. Ett område som diskuterades var den praktiknära forskningen som MDU/MKL vill organisera i samverkan med forskare och yrkesverksamma lärare/förskollärare i våra skolverksamheter. Utifrån dessa samtal samlades skolhuvudmännens tankar och idéer om forskning in och var grunden till den fortsatta dialog kring praktiknära forskning som MKL bjöd in till 9 februari. De som bjöds in till detta var de som valt att gå med i samverkan kring de praktiknära forskningsprojekten som skulle tas fram.

Den 9 februari träffades rektorer/lärare och forskare inom utbildningsvetenskap för att påbörja dialog kring praktiknära forskning i samverkan. Ett trettiotal rektorer/lärare från sju olika skolhuvudmän deltog i s.k. speed dating och slow dating med 15 olika forskare där möjliga forskningsprojekt presenterades och diskuterades. Syftet med dialogen var att mötas i ögonhöjd för att diskutera aktuella utmaningar inom skola och undervisning för att gemensamt kunna lämna in en ansökan om medel för praktiknära forskning.

Konceptet med att skapa en arena för dialog och diskussion mellan forskare och rektorer/lärare kring praktiknära forskning var den första i sitt slag arrangerat av MKL. Dagen skapade, förutom nya kontakter mellan parterna också inspiration och lust att arbeta vidare med praktiknära forskning och utveckling av skolverksamhet. MKL har en förhoppning om att detta koncept ska kunna bli en återkommande händelse inom MKL:s verksamhet för de skolhuvudmän som valt att samverka med MDU/MKL i de särskilda satsningarna.

Ansökningstiden för att skriva fram projektförslag i samverkan med skolhuvudmän pågick mellan 9 februari och 16 april. Den 16 april hade fem projekt inkommit. I projekten föreslogs 15 forskare delta och fem skolhuvudmän fanns som samverkande part. Efter den 16 april har sedan forskningsrådet inom utbildningsvetenskap utifrån ställda kriterier diskuterat de olika projekten och via forskningsledaren lagt fram förslag till beslut till MKL:s styrgrupp.

De projekt som beviljas medel, enligt beslut från akademichef och MKL:s styrgrupp, kommer att bjudas in till MKL:s styrgrupp den 15 september för att presentera sin forskningsidé och planering framåt.

Beviljade projekt och medelstilleddning:

- Engagerande läsning och samtal om litteratur (I samverkan med Strängnäs; Eva Hultin et al)- 1.2 Mkr.
- Kollegial observation och lektionsanalys (I samverkan med Kungsör och Köping; Jannika Lindvall et al) – 1.8 Mkr

- Förändringsledarskap för mångfald och gynnsamma stadiövergångar – (I samverkan med Strängnäs; Anna-Lena Andersson et al) 1.5 Mkr

Pedagog Mälardalen

Pedagog Mälardalen är en digital mötesplats för yrkesverksamma i förskola och skola i Sörmland och Västmanland samt lärarstudenter, lärarutbildare och forskare vid Mälardalens universitet. Webbplatsens syfte är att bidra till ökat lärande, pedagogisk utveckling på vetenskaplig grund och samverkan mellan skolhuvudmännen och lärosätet i regionen. Mötesplatsen drivs av Mälardalens kompetenscentrum för lärande (MKL) som är regionens plattform för samverkan kring skolutveckling, lärarutbildning, kompetensutveckling och forskning inom utbildningsvetenskap. Pedagog Mälardalen presenterar forskning, kostnadsfri fortbildning, undervisningsexempel och resurser för undervisning.

Under våren har arbetet pågått för att kunna lansera webbplatsen och lansering planeras till början av höstterminen.

Didaktiska nätverk

Under våren har arbetet startat med att etablera fler didaktiska nätverk i regionen. Nätverken syftar kortsiktigt till att möjliggöra kunskapsutbyte och kontaktytor mellan yrkesverksamma förskollärare/lärare och forskare vilka bidrar med innehåll utifrån beprövad erfarenhet och aktuell forskning. Ett mer långsiktigt syfte är att ge förutsättningar att skapa en större likvärdighet mellan de olika förskolorna/skolorna i regionen. MKL kan vid start av nytt nätverk bistå med strukturellt stöd, tillgång till fördjupad ämneskunskap på vetenskaplig grund och, när Pedagog Mälardalen lanserats, en digital plattform att synliggöra både kommande och tidigare nätverksträffar.

Några nätverk där MDU/MKL deltar är nätverk för läs- skriv- och språkutveckling i Västmanland, digitaliseringsnätverk inom förskola och skola och nätverket English Teachers Sharing.

Professionsutvecklande samverkansseminarier (PUSS) om förskolans och skolans möjligheter och utmaningar har planerats under våren och kommer att starta i höst. De riktar sig till regionens yrkesverksamma i förskola eller skola, lärarstudenter, lärarutbildare eller forskare som är intresserade av skolrelaterade frågor. Då det är möjligt kommer presentationerna som genomförs under seminarierna att spelas in och läggas upp för andra att ta del av i efterhand, från den digitala samverkansarenan Pedagog Mälardalen.

Studenters självständiga arbeten

Under våren har MDU varit representerade i den nationella grupp som arbetar för att utveckla studenters självständiga arbeten i samverkan med övningsskolor. Från MDU har samverkansansvarig och ansvarig för VFU deltagit. Detta arbete är för MDU:s del dock i sin linda.

Samverkan med andra samverkansarenor

Inom MDU finns ett antal olika samverkansarenor med syfte att stärka samverkan mellan universitetets forskare, studenter och yrkesverksamma. Under våren har ett arbete pågått att stärka samverkan internt mellan dessa arenor för att utifrån tvärområden arbeta med samhällets utmaningar.

Utöver arbetet i ULF-noden har också ULF-arbetet diskuterats under de nationella RUC-nätverksträffarna. Då flera lärosäten binder ihop det lokala ULF-arbetet med dessa arenor har det varit en punkt på agendan under de senaste nätverksträffarna. Erfarenhetsutbyte och samtal har bidragit till nya infallsvinklar att arbeta vidare med i ULF på hemma plan.

MDU-ULF har också under våren mött den nya ULF-noden Öst för att diskutera samverkan framöver och diskutera kommande ULF-kansli och dess arbete.

Professor med inriktning samverkan och särskilt uppdrag för ULF

Under sommaren 2023 utannonserades en tjänst som professor med inriktning samverkan med särskilt uppdrag för ULF. I dagsläget (augusti 2023) vet vi att det finns ett antal behöriga sökanden och att urval och intervjuer kommer att påbörjas inom kort.

Styrkor och utmaningar

En av de styrkor som finns med MDU-ULF är att arbetet kopplas ihop med MDU:s samverkansplattform för lärarutbildning MKL (MDU:s RUC). Genom att göra det bygger vi upp en gemensam arena för all samverkan där ULF och praktisk forskning är en del. Det gör att det finns en helhetssyn för samverkan inom lärosätet (lärarutbildningen) och mellan lärosätet och skolhuvudmännen. Det blir en väg in.

En annan styrka som MDU-ULF har är att all lärarutbildning finns inom en akademi. Det gör att ULF-arbetet sorterar under en akademichef och det finns en närhet mellan utbildning, forskning och samverkan.

En utmaning är skolhuvudmännens ansträngda situation. Både att få ekonomin att gå ihop och att få loss förskollärare/lärare att delta i samverkan och projekt. De är inte det att de inte vill, men det ansträngda läget gör att de ibland behöver tacka nej. I det sammanhanget är det oerhört viktigt att vara ödmjuk och hitta vägar framåt som fungerar för alla parter.

Det är också en utmaning att få kontinuitet i samverkan på grund av att skolchefer och rektorer slutar. I bästa fall finns de kvar i regionen och kunskap och erfarenhet stannar kvar.

Deltagande skolhuvudmän 2023-2024

Skolhuvudman	Samverkansavtal
Flen	Basverksamhet
Gnesta	Särskilda satsningar
Katrineholm	Särskilda satsningar
Nyköping	Basverksamhet
Oxelösund	Basverksamhet
Strängnäs	Särskilda satsningar
Trosa	Särskilda satsningar
Vingåker	Basverksamhet
Arboga	Basverksamhet
Fagersta	Basverksamhet
Hallstahammar	Basverksamhet
Kungsör	Särskilda satsningar
Köping	Särskilda satsningar
Norberg	Basverksamhet
Sala	Särskilda satsningar
Skinnskatteberg	Särskilda satsningar
Surahammar	Basverksamhet
Eskilstuna	Basverksamhet
Västerås	Basverksamhet

Stadsmissionens skolstiftelse	Särskilda satsningar
Stiftelsen Fryx	Basverksamhet
Acadedia/Pysslingen Fsk VS	Basverksamhet
Kooperativa Fsk VS	Basverksamhet
Håbo kommun	Basverksamhet

ULF-verksamhet 2022 – Mittuniversitetet

Uppdatering 230828, se slutet av dokumentet

1. Organisationen av ULF-samverkan vid lärosätet och hos skolhuvudmännen

Mittuniversitetet samarbete med regionens skolhuvudmän gällande ULF har 2022 fortsatt bygga på den sedan tidigare etablerade strukturen för skolsamverkan, Regionalt utvecklingsnätverk (RUN) och de avtal som där finns gällande samverkan om kompetensutveckling och forskning. Under året har dock en utvärdering av RUNs organisation och placering på lärosätet i stort genomförts samtidigt som bland annat planerna på att samla lärosätets skolforskning fortsatt. Tillsammans med slutsatserna i rapporten från de externa genomlysare som Umeånoden tillsammans gett i uppdrag att granska ULF-verksamheterna inom nodens lärosäten, har detta inneburit att frågan om ULF-verksamhetens interna organisation på Miun och hur strukturerna för en långsiktig samverkan mellan lärosätet och skolhuvudmännen ska se ut lyfts upp på dagordningen igen. Denna dialog kommer att intensifieras under 2023. Positivt är de initiativ som tagits av representanter för några skolhuvudmän att, utifrån pågående ULF-projekt, planera för en fortsatt och långsiktig samverkan. Här kan också nämnas att Miun under de senaste åren även tecknat s.k. kommunavtal med åtta olika kommuner i regionen. I dessa avtal ingår bland annat, men alltså utanför ramen för ULF, samverkan kring praktisknära skolforskning.

Förutom organisationen har bland annat frågor om hur spridningen av resultat av forskning i samverkan kan öka, främst i form av publikationer. Årets RUN-riksdag där representanter för lärarutbildningen och regionens skolchefer, politiker och rektorer med flera deltar hade även i år inslag om ULF. Forskare och skolpersonal presenterade resultaten från de två projekt som beviljades medel 2021.

2, Aktiviteter inom ULF-verksamheten vid lärosätet under 2022, inklusive antal avtal/samverkan (totala antalet samt vilka som tillkommit – utgå från listan som ligger som bilaga 1 i slutrapporten).

Som framgått bygger ULF-verksamheten på Miun fortfarande på de 19 RUN-avtal som finns mellan lärosätet och kommunerna i regionen.

Under våren genomfördes en utlysning av medel för ett antal större ULF-projekt. Denna gång provades en ny modell för utlysning (som jämförelse, se tidigare beskrivning av utlysning år 2021) där ett tydligt syfte var att öka kunskapen om och intresset för praktisknära skolforskning hos fler forskare och inom fler, till lärarutbildningen kopplade, institutioner. Medlen delades därmed redan från början upp på tre olika institutioner vars forskare sedan kunde ansöka om medel. En förutsättning för att söka medel var att det redan fanns en etablerad kontakt och samverkan med de skolhuvudmän och skolpersonal som skulle ingå i projekten. Resultatet blev fyra nya ULF-projekt. De två första i samverkan med personal från två olika skolhuvudmän, medan de övriga två är projekt där lärare och rektorer från flera olika skolhuvudmän ingår. Deltagande skolpersonal kommer denna gång från andra skolhuvudmän är vad som var fallet vid den tidigare utlysningen (2021).

Under året har ett pilotprojekt om självständiga arbeten i samverkan genomförts. Projektet innefattade samverkan mellan forskare, handledare och en VFU-skola där några lärarstudenter skrev självständiga arbeten utifrån teman och frågor som lärare på VFU-skolan identifierat. Projektet beforskades av två forskare och har resulterat i en rapport som kommer att utgöra underlag för en fortsättning. Frågan om hur studenter kan möta praktikinära forskning i sin utbildning har också diskuterats inom VFU-organisationen och här kommer ett fortsatt arbete ske under 2023.

Arbetet med forskningscirklar och nu även aktionsforskningsprojekt har fortsatt. Förutom redan pågående cirklar och projekt har en ny cirkel och ett nytt aktionsforskningsprojekt startas, båda på initiativ av lärare och rektorer hos två olika skolhuvudmän. Här kan vi nu också se att denna typ av verksamhet kan leda till fördjupad samverkan då en tidigare forskningscirkel utgjort grunden till ett av de ULF-projekt som fick medel i årets utlysning. Under hösten genomfördes också en kompetensutvecklingsinsats med fokus på aktionsforskning under två halvdagar. Denna insats vände sig både till lärare och rektorer i skolväsendet och till lärosätets egna forskare och adjunkter, vilket i sig kan ses som ett sätt att samverka.

Under året har det funnits fortsatt möjlighet att ansöka om så kallade såddmedel som möjliggör för forskare och skolpersonal att tillsammans ansöka om medel för att planera gemensamma satsningar i form av exempelvis forskningscirklar, aktionsforskningsprojekt eller större praktikinära forskningsprojekt. I år har två ansökningar beviljats. Både beräknas leda till ansökningar om medel för större forskningsprojekt.

Aktiviteter under våren 2023

Under våren 2023 har de etablerade aktiviteterna fortsatt. En ansökan om SÅDD-medel har beviljats liksom tre nya forskningscirklar. Den större utlysningen av forskningsmedel för 2023 resulterade i sju ansökningar varav fyra beviljades medel. De beviljade ansökningarna har följande projekttitlar; *Att utveckla elevers engagemang för NT-undervisning – ett forsknings- och utvecklingsprojekt*, *Fritidshemmet: Den fria leken utforskas genom aktionsforskning*, *Lokalt relevant utbildning för hållbar utveckling: den lilla skolans förutsättningar i en global kontext*, *Design för hållbart lärande i förskolan*. Under våren organiserade vi en nationell workshop om studenters självständiga arbeten, *Självständiga arbeten i samverkan – ett sätt att integrera praktikinära forskning i lärarutbildningen?* Workshopen var mycket uppskattad och Umeå universitetet kommer att ordna en ny workshop på ämnet under hösten 2023. ULF-gruppen vid Mittuniversitetet har också förändrats inför hösten 2023 i och med att Anna Östlin-Brismark, som varit projektledare för ULF på Mittuniversitetet har avslutat sin anställning. Ny projektledare under hösten 2023 är Lena Ivarsson.

Rapport, ULF-arbetet vid Högskolan Dalarna 2022

2022-12-13, uppdaterad 2023-08-23, se nedan.

Arbetet med ULF – Undervisning, lärande, forskning, vid Högskolan Dalarna går i linje med det reguljära samverkansarbete som sker mellan lärosätet och skolans lokala huvudmän i regionen. Samverkansorganet PUD (Pedagogiskt Utvecklingscentrum Dalarna) samordnar all samverkan inom det skol-, lärar- och utbildningsvetenskapliga området. Att inte se ULF som en isolerad samverkansföreteelse, utan snarare som ett verktyg för att vidareutveckla ett befintligt och pågående samverkansarbete, är en viktig utgångspunkt i Högskolans ULF-arbete. I vår syftesformulering kan man utläsa att vi genom ULF projektet kompletterar och förfinar vår befintliga samverkan utifrån de syftesformuleringar som finns i det nationella ULF-avtalet. Vi menar att det borgar för långsiktighet, trovärdighet, engagemang och autenticitet. Utmärkande för ULF-projektet vid lärosätet det gångna året, år 2022, är dels fyra konkreta aktiviteter vilka var för sig svarar mot de delar som Högskolan har överenskommit med Umeå universitet i avtal att göra/bedriva (Dnr vid HDa: 9.1-2018/456), dels en implementering av en övergripande intern organisationsförändring av ULF-organisationen. Den senare kom som resultat av de synpunkter som pekas på i den Umeå-nodgemensamma utvärderingen.

Fyra utmärkande aktiviteter i ULF-arbetet vid Högskolan Dalarna, år 2022

- 1) Fortsatt arbete med att etablera ”kombinerade uppdrag”. Dessa uppdrag motsvarar de tjänstgöringsbryggor som finns mellan lärosäten och huvudmän. Konceptet vänder sig till huvudmän med forskningsmeriterade lärare. Dessa ska, utanför det ordinarie läraruppdraget, också undervisa vid lärarutbildning och därtill bedriva ett praktisknära utvecklings- och forskningssamarbete. Kombinerade uppdrag har varit ett prioriterat område sedan starten av ULF; vi argumenterar på ungefär samma sätt som de nationella utvärderarna gör i de mer omfattande utvärderingarna (se Prøitz, Rye et al. 2022). Det tycks som kombinerade uppdrag/tjänstgöringsbryggor för lektorer är den enskilda aktivitet, inom ramen för det nationella ULF-arbetet, som bäst svarar mot andemeningen i ULF; det är vår uppfattning också. Noterbart är emellertid att antalet lektorer i den glesbygdsregion vi jobbar med är bland de lägre i Sverige. Trots detta har intresset från regionen angående kombinerade uppdrag varit förhållandevis högt de senare åren. Katalyserande för detta arbete har varit de goda exemplen i regionen; fler av skolans huvudmän vill ha kommunlektorer med reguljär koppling till lärosätet. För närvarande har vi två kombinerade uppdrag i regionen, förhandlingar pågår med ytterligare en huvudman om att inrätta ett tredje kombinerat uppdrag till våren 2023.
- 2) I de nationella utvärderingarna (se t.ex. Prøitz, 2020) pekas på utmaningar att integrera lärarutbildningen i ULF. Vi delar problembeskrivningen, det har varit en utmaning också vid Högskolan. Med start 2021, men framförallt under 2022, tror vi att vi hittat former för att åtminstone delvis minska avståndet mellan ULF och lärarutbildningen. Ett försök att få in lärarutbildningen i samverkan och i ULF-arbetet har vid HDa delvis skett via ”parlärarskap” och ”fördjupad parlärarskap”. I

parlärarskap planerar, undervisar och utvärderar en lärarutbildare tillsammans med och en lärare i regionen, gemensamt ett moment i lärarutbildningen. I ett fördjupat parlärarskap sker motsvarande dessutom hos huvudmannen, på den aktuella lärarens skola. Under 2022 lyckades vi för första gången etablera parlärarskap på samtliga lärarprogram vid Högskolan d.v.s på förskolläro-, grundläro-, ämnesläro- och yrkes/KPU-programmen. Parlärarskap har genomförts i samarbete med: Falu grundskola, Rättviks gymnasium, Borlänge grundskola, Falu frigymnasium, Fagersta gymnasium, Falu förskola, Borlänge förskola, friskolan Innovitaskolan, Region Dalarna (logoped). Fördjupat parlärarskap har genomförts i samarbete med Falu kommun och Rättvis gymnasium.

- 3) Lärosätets och regionens gemensamma forskningsfond – Skolforskningsfonden – (administrerad vid PUD) har reviderats inom ramen för ULF-satsningen vid HDa. Revideringen syftade till att stimulera praktiska forsknings- och utvecklingsarbete genom att under olika projektetapper tydliggöra vad som är ”utveckling” respektive ”forskning”. Här utgick vi från de nationella utvärderingarna av ULF för att få stöd (se [Prøitz et al., 2020, 2022](#)). Vikten av att integrera skolans utvecklingsambitioner med forskning, är en av slutsatserna som utvärderarna presenterar. Vi kan konstatera ett tilltagande intresse från skolor att samverka kring utvecklingsfrågor under 2022, antalet ansökningar till projektkonceptet ”Lokal Praktikutveckling” (LP) är stadigt uppåtgående. LP är en form som ger Högskolans och förskolans/skolans lärare ramar för att bedriva ett samarbete kring en utvecklingsfråga där förskolans/skolans lärare står för problembeskrivningen, och forskaren/läro-utbildaren bidrar med vetenskapliga insatser för att deltagarna ska förstå och möta det artikulerade problemet/utmaningen/dilemmat. LP är inte några omfattande satsningar; ett enskilt projekt motsvarar fem-sex gemensamma seminarieträffar, och påbörjas förhållandevis enkelt. Ansökningsprocessen görs av rektor och arbetslagsledare eller motsvarande, och fodrar inte särskilt mycket arbete. Tröskeln för förskolor/skolor att ansöka har gjorts låg och den symmetriska ansatsen – att förskola/skola och Högskola möts utifrån ett intresse att samverka, i ögonhöjd – resulterar i att den initiala förberedelse-tiden till den första träffen från Högskolans sida, blir begränsad. Detta möjliggör en snabb operationalisering av projekten, som de formulerats i ansökningarna. Under 2022 sker Lokal praktikutveckling i Leksand, Säter, Hedemora, Orsa, Mora och Avesta. Fler ansökningar beräknas inkomma under vintern 2022-23.
- 4) Som en omvärldsspaning i ULF har delar av arbetsgruppen i ULF vid Högskolan, se nedan, genomfört en pilotstudie där lärare läser forskningslitteratur, för att på så sätt undersöka om, och i så fall vad och hur, forskningstexter möter lärares vardag. Arbetet publicerades i vetenskaplig tidskrift under hösten 2022. (se [Gradén & Aldenmyr, 2022](#)).

Granskningen av Högskolan Dalarnas delaktighet i ULF-arbetet publicerades våren 2022 och pekar på en rad intressanta aspekter (se Westman. 2022). En rekommendation man kan utläsa i rapporten handlar hur ULF-arbetet har organiserats; det riktas viss kritik till att alltför stor del i styrningen av ULF vid Högskolan varit personcentrerad. För att besvara den kritiken har styrningen av ULF omorganiserats för att nu, sedan ht 2022, utgöras av en styrgrupp och en arbetsgrupp.

Styrgruppen består av fem personer: 1) proprefekt forskning vid lärarutbildningsinstitutionen (ordf), 2) proprefekt utbildning vid samma institution. 3) PUD-chefen. 4) proprefekt forskning el. utbildning vid en annan lärarutbildningsrelevant institution (f.n. vakant). 5) Adjungerade

Styrgruppen är beslutande i ULF-frågor och träffas 1-2 gånger per termin. Här hanteras strategiska frågor, både sådana som kommit från arbetsgruppen ULF och sådana som gruppmedlemmarna själva bedömt som relevanta. Projektledaren för ULF är adjungerad och bereder tillsammans med ordförande mötenas dagordning.

Arbetsgruppen består av tre personer: 1) projektledaren för ULF vid Högskolan, 2) en senior forskare vid institutionen med kunskaper om forskning i samverkan 3) En verksamhetsutvecklare el. motsvarande med goda kunskaper om lärarutbildningen (f.n. vakant). Arbetsgruppen ansvarar för det operativa arbetet i ULF. Frågor som faller utanför ramen, d.v.s. när arbetsgruppen exempelvis behöver strategisk vägledning, alternativt ta ett beslut som är utanför uppdraget, adresseras styrgruppen. Arbetsgruppen företräder också Högskolan Dalarna i externa sammanhang, t.ex. i nedsamarbetet med Umeå universitet.

Uppdatering 2023-08-23

Under våren 2023 har arbetet med ovan gått vidare. Det största tillskottet/förändringen består i att satsningen på kombinerat uppdrag (punkt 1 ovan), utökades med en "kombinerad doktorandsatsning". I denna medverkar och finansierar en huvudman för skola och lärosäte tillsammans en forskarutbildning för verksamma lärare. Projektet fick en (1) sökande och projektet påbörjas i september-23.

Projektet parlärskap (punkt 2 ovan) fortsätter i oförminskad styrka och kommer presenteras på en samverkanskonferens i sept. 2023.

Under våren 2023 ha antalet LP också ökat (se punkt 3 ovan). Från lärosätetsperspektiv råder emellanåt svårigheter att ta sig an uppdragen, av bemanningsskäl. Antalet ansökningar om medverkan från skolans huvudmän är stadigt, och växande. Under våren togs också beslut att utvärdera satsningen, det arbetet påbörjades nu under augusti.

/Vid frågor, kontakta Mattias Gradén, PUD vid Högskolan Dalarna

Referenser

Gradén, M. & Aldenmyr, S.I. (2022). "Praktikutvecklande samtal på vetenskaplig grund." Pedagogisk forskning i Sverige.

Prøitz, T. S., et al. (2020). "Utbildning, lärande, forskning: En evalueringsstudie–delrapport 2."

Prøitz, T. S., et al. (2022). "Utbildning, lärande, forskning: Slutrapport från en utvärderingsstudie av ULF-försöksverksamhet."

Westman A-K., C. S., Benerdal M, Ahlström B. (2022). Lärosätesrapport från genomlysningen av ULF-försöksverksamheten inom Umeånoden - Högskolan Dalarna.